

KV BONDEN STÖRRE 43

Stockholm

PM - kulturvärden
I samband med ny
detaljplan

*Förhandskopia 2025-
02-06*

BILUTSTÄLLNING

**Kv Bonden större 43
Stockholm**

*PM - Kulturvärden
I samband med ny detaljplan*

Beställare: Einar Mattsson AB genom Jonas
Malm

Datum: Förhandskopia 2025-02-06

Reichmann Antikvarier AB
Ekensbergsvägen 75 169 31 SOLNA
Tel: 08-734 07 90
E-post: postmaster@reichmann.se

Utförd av: Claes Reichmann, ansvarig, sak-
kunnig kulturvärden och Martina Berglund
Ravegård, handläggare, sakkunnig kulturvärden,
båda certifikat - K

Omslagsfoto: Skåneegatan 1976. Källa: Digitala
stadsmuseet

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sammanfattning	4
Kv Bonden större - RiksintressetStockholms innerstad och Djurgården AB 115.	4
Värdebärande karaktärsdrag och kulturvärden	4
Historik - Bakgrund	5
Kort om objektet	5
Kort om projektet	5
Nulägesbeskrivning	7
Området - Beskrivning av gatu- och gårdsmiljö	7
Byggnaden i kv Bonden större 43	12
Kulturvärden och värdebärande karaktärsdrag	14
Riksintresset - Stockholms innerstad med Djurgården (AB 115)	14
Gatumiljön	15
Gårdsmiljön	15
Byggnaden - Bonden Större 43	15

KÄLLOR - UNDERLAG

- Ritningar, fotografier och handlingar på Stadsbyggnadsnämndens arkiv och Digitala Stadsmuseet.
- Stadsmuseets inventeringar

Samtliga fotografier är tagna av Reichmann Antikvarier AB, där ej annat anges.

SAMMANFATTNING

Kv Bonden större - Riksintresset Stockholms innerstad och Djurgården AB 115.

- Som helhet utgör kvarteret ett tydligt uttryck för det sena 1800-talets stadsbyggande med den täta enhetliga stenstadsbebyggelsen.
- I kvarteret finns även tydliga spår av 1900-talets bebyggelseutveckling med bl.a. ersättande av 1880-talets täta gårdar.
- Kvarteret har tydligt avläsbara årsringar som spänner över tre sekel och bevarar även en begränsad stadssiluett med begränsade hushöjder.

Värdebärande karaktärsdrag och kulturvärden

GATUMILJÖ

- Utpräglad stenstadsmiljö med enhetlighet i uttryck och gestaltning
- Bostadsändamål överväger stort i kvarteret
- Enhetliga takfotshöjder och hushöjder med relativt flacka takfall
- Relativt enhetlig färgskala med gula och bruna kulörtoner
- Arkitekturhistoriska och samhällshistoriska värden

GÅRDSMILJÖ

- Gårdsmiljön är variationsrik med spår från 1880-talets täta gårdar samt med öppenhet från 1900-talets senare ombyggnader.
- Bonden större 43 bevarar tidstypiska drag i form av planteringar, träd och ljusbrunnar
- Fullstora tallar skapar upplevelsevärden

BYGGNADEN

- Påfallande slät och symmetrisk gatufasad i puts
- Uttryckfull gårdsfasad med kopparklädda burspråk
- Karaktäristisk takfotsavslutning i kopparplåt där taket upplevs som platt
- Låg förändringsgrad med tidstypisk 1970-talsgestaltning ger byggnadshistoriska värden

Kv Bonden större 43 syns till vänster. Till höger om detta ligger ett hus från 1880-talet som ersattes med ett nytt på 1980-talet och i korsningen ett hus från 1853, numera blåklassat. Källa: Digitala Stadsmuseet.

HISTORIK - BAKGRUND

Kort om objektet

Huset på Skånegatan 63-65 byggdes 1971-73 efter ritningar av arkitekt Olle Zetterberg med Einar Mattsson Byggnads AB som byggherre. Det nya huset i sju våningar ersatte ett bostadshus från 1902 på samma plats som då revs. Gatufasaden fick en bottenvåning av släthuggen natursten med ljusbrun slätputs därovan. Husets mitt försågs med en två föns-terrader bred vertikal slits med brunröd puts. Gårdsfasaden gjordes i brun sprutputs med plåtklädda utskjutande buspråk. Taket belades med plåt med en bred kant som drogs över takfoten. En lägre tillbakadragen takuppbyggnad klädd med plåt innehöll hissmaskinrum, tvättstuga, fläktrum och lägenhetsförråd. I bottenvåningen inrymdes kontorslokaler och i våningsplanen enkelrum samt lägenheter om 1-4 rok. Källaren innehöll bilgarage, vilket enligt äldre foton också användes för bilutställning.

Innergården belades med cementplattor och stora blomlådor för planteringar placerades ut. På brandgaveln vid Skånegatan 61 fanns vid en inventering 1993 en stor väggmålning föreställande hundloka och trollslända.

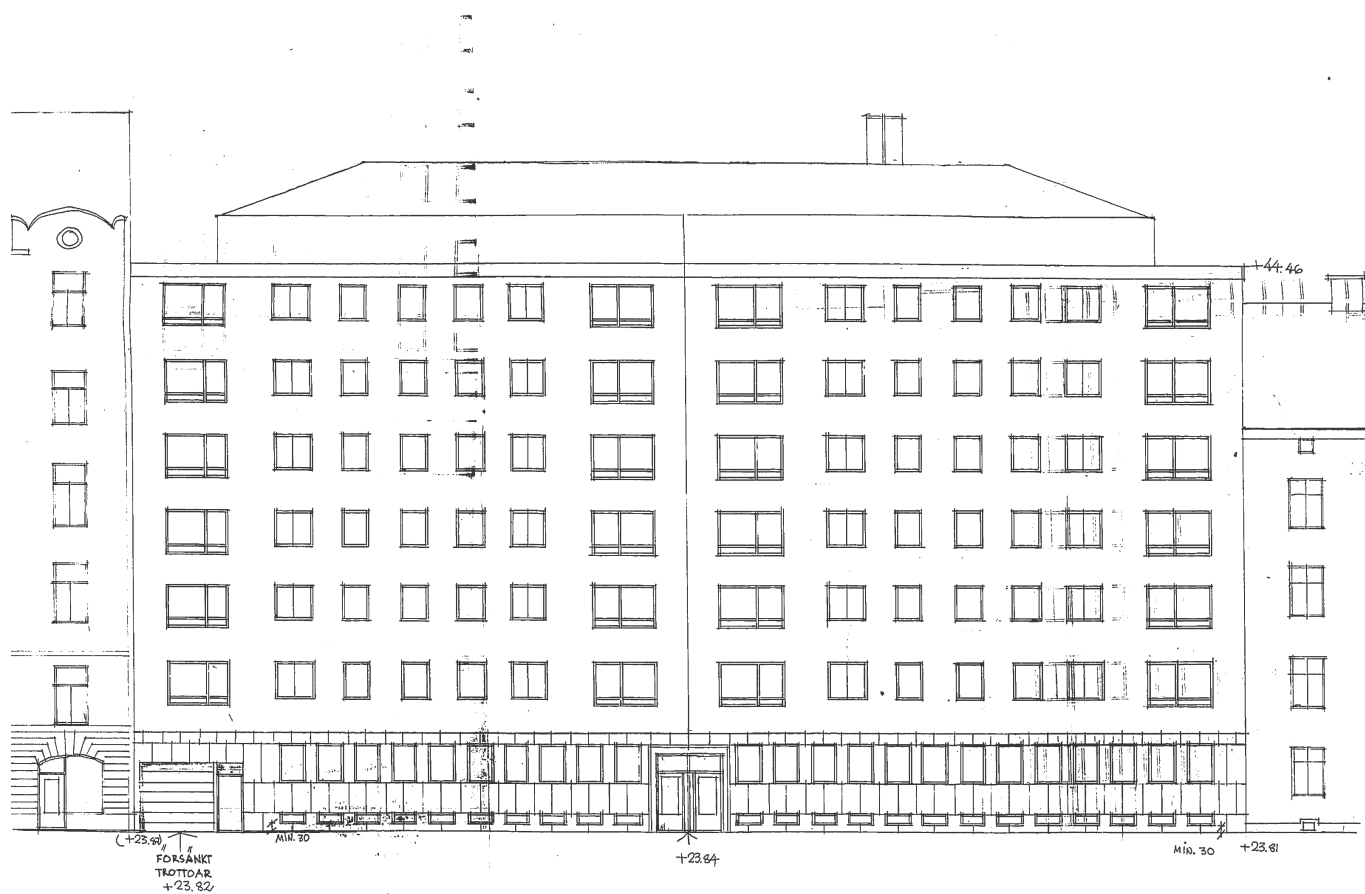
Efter husets uppförande har endast mindre bygglovpliktiga ändringar utförts såsom nya fläktar för ventilation 2013 och en mindre förrådsbyggnad på gården 2005.

Kort om projektet

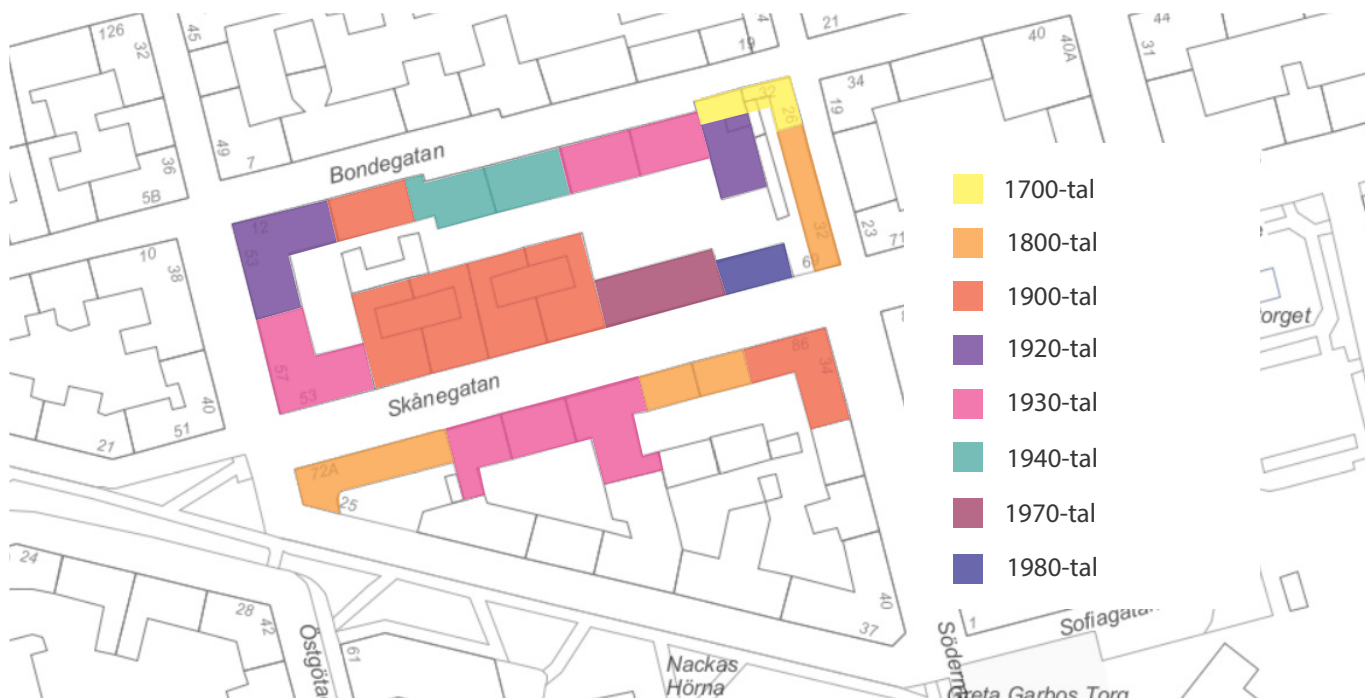
Projektet innebär ändring av detaljplan i samband med utredning om möjlighet till påbyggnad av huset. Även delar av gården berörs där på- och tillbyggnad planeras.

Husets fasad mot Skånegatan, december 2024.

Bygglövsritning över fasad mot Skånegatan. Källa: Stadsbyggnadsnämndens arkiv.

Karta med ålderslegend
i kvarteret och husen
närmast intill.

NULÄGESBESKRIVNING

Området - Beskrivning av gatu- och gårdsmiljö

GATUMILJÖ

Kvarteret har en sammanhållen byggnadshöjd med hus i 6-7 våningar förutom mot Södermannagatan där husen är äldre och lägre. Här finns ett långsmalt hus i tre våningar från 1853 som sträcker sig längs nästan hela kvarteret. Mot Bondegatan finns ett lågt träplank med ingång till gården. Vid hörnet Södermannagatan/Bondegatan ligger två låga träbyggnader och även ett putsat hus längs Skånegatan, samtliga uppförda på 1700-talet.

Resten av bebyggelsen i kvarteret består av hus från 1930-och 40-talet samt fem byggnader från början av 1900, varav fyra av dessa, som ritades av arkitektduon Dorph & Höög, ligger på rad längs Skånegatan och har en mycket snarlik fasadutformning gällande såväl puts, fönster, detaljer och takfotslinje. Husen från 1930-40-talet är tidstypiskt utformade med lätt veckade putsfasader genom burspråk ibland klädda med plåt och glasade entréparitier och rundade balkonger.

I kvarteret Bondetorpet, tvärs över Skånegatan från Bonden större 43, finns två hus från slutet av 1800-talet med kraftigt rusticerade putsfasader och rundbågiga fönster. Intill dessa i hörnet mot Södermannagatan ett något enklare hus från början av 1900 och på andra sidan tre stycken hus från 1930-talet med tidstypiskt släta fasader med regelbunden fönstersättning. Samtliga har i princip samma takfotshöjd.

I kvarteret finns hus i många olika åldrar och med vitt skilda uttryck. Förutom det väldigt mycket lägre 1800-talshuset i kvarterets östra ände håller resterande byggnader en jämn höjd och en takfotslinje som har mycket liten variation. Detta gäller även intilliggande kvartersbebyggelse.

Vy längs Skånegatan mot öster med fyra stycken hus på rad från början av 1900-talet ritade av arkitekterna Dorph & Höög.

Vy längs Skånegatan västerut med det låga huset från 1853 till höger i bild.

På Skånegatan i kvart-
ret mittemot kv Bonden
Större; längst till vänster
en byggnad från 1903-
07 samt två hus från
1884-86.

Bredvid husen på bilden
ovan; tre byggnader från
1930-talet.

Gårdsfasaden 2024

GÅRDSMILJÖ

Huset har en fasad av puts i samma bruna kulör som mot gatan. Burspråk klädda med kor-rugerad kopparplåt utgör livförskjutande inslag där vita fönster sitter om två eller tre i rad. Även takfoten är klädd med kopparplåt inåt gården. En port av bruneloxerad aluminium i husets mitt utgör enda väg ut och in. Ett metallstaket samt en vitputsad mur utgör gräns mot intilliggande fastigheter utmed det även finns ytor för plantering, förutom vid en öpp-ning i staketet. I planteringsytorna växer fyra stora tallar tillsammans med främst mark-täckande växtlighet samt plastlanterniner som ger ljus till källarvåningen. Planteringsytor-na utgörs av betongkärl med kanter av frilagd ballast samt en nyare av trä med pallkragar. Mot brandgaveln i väster växer tre stycken idegranar. Gårdens yta täcks med asfalt och här finns även en sandlåda. Ett mindre cykelförråd av vit metall är placerat i anslutning till por-ten och i öster finns en mindre gräsyta samt ett öppet lusthus med spåntak.

Gårdens layout är till stora delar bevarad sedan uppförandet med undantag för några tillägg såsom cykelförrådet, lusthuset och planteringsytan i trä.

Gården mot väster med
cykelförråd, träd och
sandlåda. Till höger syns
lanterniner.

Gården mot öster med
lusthuset i fonden.

Fasaden mot Skånega-
tan med grannfastigheter
mot öster, 2024

Byggnaden i kv Bonden större 43

EXTERIÖR

Den aktuella byggnaden har en hög sockel av skiffer som sträcker sig över första våningen. Här finns en lång rad enluftsfnster av mässingsfärgad aluminium och under dem en likadan med mindre källarfnster. Vid husets mitt en indragen entré med stenmfattning och dubbeldörr av bruneloxerad aluminium, sannolikt utbytt på senare tid. Längst mot väster finns en garagedfart som dock numera består av ett stålparti med två enkeldör-
rar. Fasaden har sin originalputs i brunt med en rödbrun vertikal slits ovan porten. Vita en- och tvåluftsfnster som troligen klätts in med aluminium förekommer, vissa med sido-
ställt vädringsfnster. De större fnstren vid vardagsrummen har en indelning med mindre
fnsterrutor i nederkant. Samtliga fnster har fnsterbleck av koppar. Vid takfoten finns
ett band av kopparplåt som husets avslut. Det plåtklädda taket är platt med en indragen
takuppbyggnad.

INTERIÖR

Entrén är utformad med en korsform som dels leder rakt genom huset mot innergården
och dels åt sidorna med hissar och ingångar till kontorslokaler. Golvet tillika socklar i kor-
ridorerna är av grå marmor och lutar utåt från en mittpunkt där en delvis plåtklädd pelare
står. Även vid utgången mot gården finns en pelare, vilken dock är rektangulär. Golvet har
försetts med breda antihalkskyddande tejprensor. Längs väggarna som är av gult tegel
eller vit- och gråmålad puts finns kraftiga handledare av lackat trä. I taket finns vita plattor
av träullit och har delvis sänkts och där klätts med moderna vita akustikplattor. Här finns
belysning i form av klotformade pendlade armaturer.

En pelare finns i entrékorridorens mitt.

Tegelklädda väggar med handledare av lackat trä samt golv av grå marmor.

Gatumiljön

Hus med bostadsändamål dominerar helt gatumiljön. Det aktuella området präglas av en gestaltningsmässig enkelhet, trots att byggnaderna har tillkommit vid vitt skilda tidpunkter mellan 1700-talet och 1980-talet. De något mer artikulerade 1880-talsfasaderna avviker en aning mot de i övrigt släta putsfasaderna med påfallande få accenter och utstick. Samtidigt hålls fasaderna ihop genom enhetlig färgsättning i bruna och gula kulörtoner. Här är de arkitekturhistoriska värdena tydliga då kvarteren uppvisar tydligt avläsbara årsringar i bebyggelsen. Gatumiljöns återhållna och enhetliga/enkla uttryck kan ha ett samhällshistoriskt värde.

Gårdsmiljön

Gårdsmiljöns karaktär är som helhet mycket varierad. Den består av en kombination av 1800-talets slutna karaktär och 1900-talets öppenhet med fri kontakt mellan gatuhusens byggnadskroppar. Här finns även öppenhet mot öster där tidigare seklers struktur gör sig påmind. Gårdsmiljön för Bonden större 43 bevarar till stora delar sin ursprungliga 1970-talskaraktär. Upphöjda planteringsytor med sidor av frilagd ballast, ljusbrunnar med plastkupoler till den underbyggda miljön. Uppväxta tallar från byggnadstiden utgör idag ett karaktäristiskt inslag på gården och har också ett miljöskapande värde.

Byggnaden - Bonden Större 43

Byggnaden har en tidstypiskt symmetrisk och stram fasadutformning med låg förändringsgrad. Takfotsbeklädningen av kopparplåt känns igen i flera av arkitekt Olle Zetterbergs byggnader. Gårdsfasaden är mer uttrycksfull med utskjutande burspråk beklädda med kopparplåt. Upplevelsen av taket är tidstypiskt platt tack vare det tilltagna indraget av takpåbyggnaden. De släta putsfasaderna i jordnära kulörer ger med sin symmetriska fönstersättning byggnadshistoriska värden.

Exteriör

- Slät putsfasad i dämpade kulörer med sockel av natursten
- Karaktär av platt tak med indragen takvåning
- Kopparplåtssklädda burspråk i gårdsfasad
- Symmetrisk fönstersättning
- Takfotsband av kopparplåt

Interiör

- Väggar av tegel
- Golv av grå marmor